

Sygn. akt I C 940/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 grudnia 2013r.

Sąd Okręgowy w Lublinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Maria Stelska	
Protokolant: st. sekr. sąd. Ewa Maj	

po rozpoznaniu w dniu 28 listopada 2013 r. w Lublinie

na rozprawie

sprawy z powództwa M. C. (1)

przeciwko Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Dyrektora Aresztu Śledczego w K., Dyrektora Aresztu Śledczego L., Dyrektora Zakładu Karnego w U., Dyrektora Zakładu Karnego w D., Dyrektora Zakładu Karnego w B., Dyrektora Zakładu Karnego w C., Dyrektora Zakładu Karnego w Z. zastępowanemu przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa

o ochronę dóbr osobistych i zapłatę

I. powództwo oddała;

II. zasądza od powoda M. C. (1) na rzecz Skarbu Państwa - Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 7 200,00 (siedem tysięcy dwieście) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

III. koszty sądowe, których powód nie miał obowiązku uiszczać przejmują na rachunek Skarbu Państwa.

Sygn. akt I C 940/12

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 28 listopada 2012 r. skierowanym przeciwko Skarbowi Państwa – Dyrektorowi Aresztu Śledczego w K., Dyrektorowi Zakładu Karnego w U., Dyrektorowi Zakładu Karnego w C., Dyrektorowi Aresztu Śledczego w L., Dyrektorowi Zakładu Karnego w D., Dyrektorowi Zakładu Karnego w B. i Dyrektorowi Zakładu Karnego w Z., M. C. (1) wniósł o zasądzenie na swoją rzecz tytułem zadośćuczynienia za naruszenie jego dóbr osobistych kwotę 300 000 złotych, nakazanie pozwanemu wpłaty 20 000 złotych na cel społeczny – Hospicjum im. (...) w L. oraz nakazanie pozwanemu zamieszczenia tekstu przeprosin za naruszenie jego praw na łamach Gazety (...).

W uzasadnieniu pozwu wskazał, iż kształtując i prowadząc politykę karną o charakterze represyjnym, pozwany przez swoje umyślne działania wielokrotnie, a wręcz w sposób ciągły, dopuścił się pogwałcenia jego praw i dóbr osobistych, w notoryczny sposób łamiąc zawarty w treści art. 110§ 2 k.k.w. standard powierzchniowy 3m² na osadzonego. Już samo ograniczenie normy powierzchniowej jest bezprawne i narusza prawa powoda gwarantowane

Konstytucją RP, zawarte w art. 30, 40, 41 ust. 4 i 47 Konstytucji oraz aktami prawa międzynarodowego tj. art. 3 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Dalej powód podniósł, że w celach panował tłok, brak wystarczającej wentylacji, a to powodowało zanik mięśni wywołany brakiem ruchu, trudności w utrzymaniu higieny osobistej (kilkuminutowa kapeli raz w tygodniu). Dodatkowo zarzucił brak wystarczającej ilości sprzętu kwaterekowego, narastającą frustrację i nerwicę spowodowaną zgromadzeniem dużej liczby osadzonych i niejednokrotnie agresywnych wobec siebie, niedobór światła dziennego i oświetlenie cel mieszkalnych wyeksploatowanymi lampami jarzeniowymi. Okoliczności te spowodowały, że wykonywanie kary pozbawienia wolności nie odbywało się w warunkach humanitarnych, z poszanowaniem ludzkiej godności. W niektórych jednostkach penitencjarnych, w porze zimowej, temperatura w celi mieszkalnej niejednokrotnie była o wiele niższa niż norma przewidywana dla pomieszczeń mieszkalnych. Natomiast w porze letniej, ze względu na umieszczenie w oknach dodatkowych zabezpieczeń w postaci tzw. „blend”, matowych szyb ograniczających dopływ świeżego powietrza, temperatura wzrastała do wartości zagrażających zdrowiu i życiu człowieka. Swoim bezprawnym działaniem pozwany wyrządził powodowi poważną szkodę, która trwale odbiła się na jego zdrowiu fizycznym i psychicznym oraz trwale zaburzyła w nim poczucie własnej wartości i godności osobistej, co uzasadnia jego roszczenie o zasądzenie odszkodowania i zadośćuczynienia za doznane krzywdy (pozew k. 2-3).

W piśmie procesowym z dnia 16 grudnia 2012r. powód sprecyzował treść i formę przeproszenia jaka winna stać się udziałem pozwanego. Pozwany miałby zatem złożyć oświadczenie o treści: „ Dyrektorzy Zakładów Karnych w C., U., B., D. i Z. oraz Dyrektorzy Aresztów Śledczych w K. i L. pragną przeprosić i ubolewają nad faktem, iż w wyniku ich działań, w oparciu o niedoskonałe prawo, doszło do naruszenia dóbr osobistych i godności Pana M. C. (2) podczas odbywania kary pozbawienia wolności”. Ogłoszenie tej treści miałyby być zamieszczone w czwartkowym wydaniu Gazety (...) przez okres 3 tygodni (pismo powoda k 10).

W odpowiedzi na pozew Skarb Państwa reprezentowany przez Dyrektorów wymienionych w pozwie Zakładów Karnych i Aresztów Śledczych zastępowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu według norm prawem przepisanych.

Pozwany podniósł zarzut przedawnienia roszczenia powoda za okres osadzenia 3 lat przed wniesieniem pozwu. Podniósł również, że charakter roszczenia powoda wskazuje, że o hipotetycznej szkodzie i osobie zobowiązanej do jej naprawienia powód wiedział już w czasie osadzenia we wskazanych jednostkach penitencjarnych. Odnosząc się merytorycznie do żądania pozwu pozwany podkreślił, że przy ochronie majątkowych dóbr osobistych, zgodnie z art. 24 § 1 k.c. w zw. z art. 6 k.c., ciężar udowodnienia okoliczności faktycznych, z których wywodzone jest roszczenie, spoczywa na stronie powodowej. Aby można było ocenić rozmiar „krzywdy” doznanej przez powoda należy najpierw ustalić, czy doszło do naruszenia jego dóbr osobistych. Stanowiska tego nie zmienia również charakter roszczenia powoda, tj. żądania zadośćuczynienia pieniężnego z wyrządzenia krzywdy niematerialnej w związku z warunkami osadzenia w jednostkach penitencjarnych, bowiem także w tej sytuacji ciężar dowodzenia okoliczności faktycznych, w postaci warunków, w jakich powód był osadzony, spoczywa na nim. Ponadto pozwany wskazał, że naprawienie szkody niemajątkowej w drodze zadośćuczynienia pieniężnego na charakter wyjątkowy, a zasada pełnej kompensacji szkody nie wymaga przyznania zadośćuczynienie w każdym wypadku wystąpienia krzywdy. Przesłanką zasądzenia zadośćuczynienia pieniężnego z tytułu naruszenia dóbr osobistych jest bezprawne działanie naruszydca. Konieczne jest zatem uwzględnienie całokształtu okoliczności faktycznych sprawy, w tym rodzaju naruszonego dobra. Podstawą odmowy zastosowania środka przewidzianego w art. 448 k.c. może być np. nieznacznym rozmiar krzywdy. Sąd musi zbadać ponadto nasilenie złej woli oraz celowość zastosowania tego środka. W uchwale z dnia 18 października 2011r. (III CZP 25/11) Sąd Najwyższy stwierdzając, iż umieszczenie osoby pozbawionej wolności w celi o powierzchni przypadającej na osadzonego mniejszej niż 3 m² może stanowić wystarczającą przesłankę naruszenia dóbr osobistych, wskazał jednocześnie, że sam taki fakt nie przesądza o zasadności roszczenia o zadośćuczynienie na podstawie art. 448 k.c., którego przyznanie zależy od wielu różnych okoliczności, w tym między innymi od długości przebywania w przeludnionej celi, uciążliwości z tym związanych, poczucia krzywdy i jego stopnia oraz pozostałych warunków odbywania kary pozbawienia wolności, które mogą zwiększać poczucie krzywdy lub je osłabiać, a nawet sprawiać, że w ogóle nie powstało. Z najdalej idącej ostrożności procesowej

pozwany wskazał, że powód nie wykazuje okoliczności faktycznych, z których wywodzi swoje roszczenie wobec Skarbu Państwa, ani przesłanek zasądzenia zadośćuczynienia pieniężnego w żądanej wysokości. Pozwany zaprzeczył wszystkim twierdzeniom i zarzutom pozwu, za wyjątkiem tych, które przyznał. Przyznał zatem, że powód M. C. (1) przebywał w Zakładzie Karnym w U. w okresie od 20.04.2006r. do 08.09.2006r. tj. 141 dni. Nie był w stanie określić w jakich celach mieszkalnych powód był umieszczony przez ten czas, bowiem przepisy prawa nie nakładają obowiązku prowadzenia dokumentacji rozmieszczenia osadzonych. Pomimo braku dokumentacji rozmieszczenia osadzonych, nie sposób, w ocenie pozwanego, twierdzić, że powód przebywał w przeludnionych i złych warunkach bytowych. Roszczenia powoda za okres pobytu w tej jednostce jest ponadto objęte przedawnieniem. W Zakładzie Karnym w C. powód przebywał w okresie od 12.01.2009r. do 13.08.2010r., przy czym w okresie od 15.01.2009r. do 13.08.2010r. w oddziale terapeutycznym. Nie przebywał zatem w warunkach przeludnienia, bowiem wszyscy przebywający tam osadzeni mieli zapewnioną powierzchnię 3m². Powód był objęty opieką wychowawczą oraz korzystał z opieki medycznej, konsultacji stopnia podstawowego i specjalistycznego. Warunki bytowe i wyposażenie w sprzęt kwaterunkowy były zgodne z przepisami prawa. W okresie osadzenia w tej jednostce penitencjarnej powód nie składał żadnych skarg do Dyrektora ZK w C.. Brak sprzeciwu powoda (brak skarg) przed złożeniem pozwu należy, zdaniem pozwanego, traktować jako dorozumiany przejaw woli, który należy utożsamiać z wyrażeniem akceptacji dla zaistniałej sytuacji. W Zakładzie Karnym w B. powód był osadzony od dnia 17.08.2010r. do dnia 07.12.2010r. W tym okresie powód był osadzony w celach mieszkalnych, gdzie powierzchnia przypadająca na osadzonego była nawet wyższa niż norma 3m². W Zakładzie Karnym w D. M. C. (1) odbywał karę pozbawienia wolności w okresie od 08.12.2010r. do 22.02.2011r. W tym okresie powód był osadzony w celach spełniających normę powierzchni na jednego osadzonego określoną w art. 110§ 2 k.k.w. Cele miały odpowiednie warunki higieniczne, dostateczny dopływ powietrza i odpowiednią do pory roku temperaturę, a także oświetlenie odpowiednie do czytania i wykonywania pracy. Wentylacja pomieszczeń Zakładu jest zgodna z dokumentacją techniczną poszczególnych obiektów. Osadzeni mogli również otwierać okna w sposób nieskrepowany, o każdej porze dnia i nocy. Kontrole przewodów wentylacyjnych dokonywane przez mistrza kominiarskiego, każdorazowo wykazywały drożność. W Areszcie Śledczym w K. powód przebywał w okresach: 04-20.04.2006r., 08.09.2006- 25.09.2007r. i 18.07.2008-12.01.2009r. W trakcie pobytu w tej jednostce powód miał zapewnione właściwe warunki bytowe zgodnie z obowiązującymi przepisami. Roszczenie a tym zakresie jest ponadto w całości objęte zarzutem przedawnienia. W Areszcie Śledczym w L. powód przebywał w okresach: 13.08.2010r.-17.08.2010r., 07.12.2010r.-08.12.2010r. i 26.09.2012r.-02.10.2012r. Podczas pobytu w Areszcie Śledczym w L. powód miał zapewnione 3m² powierzchni w celi mieszkalnej. W oknach cel mieszkalnych zamontowane są plastikowe ekrany (blendy), wykonane z półprzezroczystego materiału. Swobodny dostęp powietrza możliwy jest poprzez zasiatowaną ich część. Zainstalowane blendy posiadają odpowiednie atesty i nie wpływają negatywnie na warunki bytowe osadzonych. W każdej celi działa wentylacja grawitacyjna zapewniająca odpowiednią wymianę powietrza, co potwierdzają okresowe przeglądy wykonywane przez osoby z uprawnieniami kominiarskimi. Cele mieszkalne posiadają dodatkowo otwierane okna umożliwiające wietrzenie. Cele są sukcesywnie malowane, ściany nie są zagrzybione, wszystkie usterki usuwane są na bieżąco. W celach jest odpowiednie natężenie oświetlenia, normy wyposażenia cel są zgodne z przepisami prawa. W Zakładzie Karnym w Z. powód przebywał w kresie 19.09.2012-21.09.2012r. Przebywał w celach zapewniających normę 3m². Miał też zapewnione odpowiednie warunki socjalno-bytowe, w tym sprzęt kwaterunkowy, odpowiednie oświetlenie. Wszystkie cele mają okna, które zapewniają dostateczny dostęp światła dziennego. Zamontowane w oknach blendy są wykonywane z materiału przepuszczającego światło. Temperatura panująca w celach jest zgodna z obowiązującymi normami, są one wyposażone w wentylację grawitacyjną zabezpieczoną kratą wywiewną. Na okoliczność zapewnienia powodowi normy powierzchniowej 3m² oraz zgodnych z przepisami warunków sanitarnych i bytowych zapewnionych powodowi w Zakładzie Karnym w D., pozwany zgłosił dowód z zeznań świadka K. D. (odpowiedź na pozew k. 22-26)

W toku postępowania w sprawie stanowiska stron nie uległy zmianie.

Ustalenia faktyczne:

M. C. (1) od 20 kwietnia 2006r. odbywa karę pozbawienia wolności w kilku jednostkach penitencjarnych. W okresie od 20.04.2006r. do 08.09.2006r. tj. przez 141 dni w Zakładzie Karnym w U., w okresie od 12.01.2009r. do 13.08.2010r. w Zakładzie Karnym w C., przy czym w okresie od 15.01.2009r. do 13.08.2010r. w oddziale terapeutycznym tego Zakładu, w okresie od dnia 17.08.2010r. do dnia 07.12.2010r. w Zakładzie Karnym w B., w okresie od 08.12.2010r. do 22.02.2011r. w Zakładzie Karnym w D., w okresie 04-20.04.2006r., 08.09.2006- 25.09.2007r. i 18.07.2008-12.01.2009r. w Areszcie Śledczym w K., w okresie: 13.08.2010r.-17.08.2010r., 07.12.2010r.-08.12.2010r. i 26.09.2012r.-02.10.2012r. w Areszcie Śledczym L. i w okresie 19.09.2012-21.09.2012r. w Zakładzie Karnym w Z. (odpowiedź na pozew k 22-26, informacja Dyrektora ZK w Z. k. 30-33, notatka służbowa z dnia 8 kwietnia 2013r. k 34 i notatka służbowa k 40).

W żadnej z wymienionych jednostek penitencjarnych powód nie przebywał w warunkach przeludnienia, gdzie nie zachowana byłaby norma powierzchniowa $3m^2$ na jednego osadzonego. W Zakładzie Karnym w B. powierzchnia przypadająca na osadzonego przekraczała nawet tę normę, co przyznał powód w swoich zeznaniach. Cele mieszkalne, w których przebywa powód wyposażone były w niezbędny sprzęt kwaterunkowy, o którym mowa w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003 roku w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych. Powód dysponował własnym łóżkiem oraz miejscem do spożywania posiłków. Miał dostęp do kąpielnicy sanitarnego, który zapewniał intymność. Cele mieszkalne wyposażone były w instalacje zimnej wody, elektryczną, kanalizacyjną, centralnego ogrzewania. W każdej celi działała wentylacja grawitacyjna zapewniająca odpowiednią wymianę powietrza, co potwierdzają okresowe przeglądy wykonywane przez osoby z uprawnieniami kominiarskimi, ponadto cele posiadały otwierane okno. Na oknach zawieszono osłony w postaci blend. Blendy nie mają wpływu na dostęp światła, ograniczają natomiast obserwację i nielegalne kontakty między osadzonymi. Wykonane są z półprzezroczystego materiału, posiadają odpowiednie atesty i nie wpływają negatywnie na warunki bytowe osadzonych. Swobodny dostęp powietrza możliwy jest poprzez zasiatkowaną ich część. Ich stosowanie umożliwia § 77 pkt. 1 lit. g rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 października 2003 roku w sprawie sposobów ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej. W celach mieszkalnych zgodnie z rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 roku w sprawie warunków technicznych, jakim odpowiadać powinny budynki i ich usytuowanie, panuje temperatura stosowna do pomieszczeń przeznaczonych na pobyt stałych ludzi bez okryć zewnętrznych, nie wykonujących w sposób ciągły pracy fizycznej tj. 20 stopni Celsjusza. W celach mieszkalnych znajdujących się na terenie jednostek penitencjarnych wartość natężenia oświetlenia wynosi powyżej 200 Lx i jest zgodna z wytycznymi Dyrektora Generalnego Służby Więziennej. Cele mieszkalne były sukcesywnie malowane, ściany nie były zagrzybione, a jeśli takowy stan zaistniał natychmiast był usuwany, podobnie jak wszystkie inne drobne usterki. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003 roku w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych osadzeni przy przyjęciu do zakładu karnego lub aresztu śledczego otrzymywali odzież, bieliznę, obuwie, pościel, sprzęt stołowy i środki higieny zgodnie z zestawem 1/H, stanowiącym załącznik do rozporządzenia. Kolejne należności, tj. pasty do zębów, kremu do golenia i szczoteczki do zębów wydawane były według potrzeb zgłaszanych przez osobę osadzoną. Ponadto osadzeni raz w miesiącu otrzymywali środki higieny w postaci proszku do prania ręcznego, papieru toaletowego, nożyka do golenia, mydła toaletowego. Powód, tak jak pozostali osadzeni, zgodnie z Regulaminem Organizacyjno- Porządkowym Wykonywania Kary Pozbawienia Wolności, raz w tygodniu miał możliwość skorzystania z ciepłej kąpielnicy pod prysznicem, jedno stanowisko przypada na jednego osadzonego. Dodatkowo mógł zwracać się do Dyrektora jednostki o wyrażenie zgody na dodatkową kąpiel. Miał zapewnioną opiekę medyczną. Na warunki socjalno-bytowe panujące w celach nie składał skarg do Dyrektorów jednostek penitencjarnych, nie domagał się przeniesienia do innych cel (notatka służbowa k. 35, notatka służbowa k 37-38, notatka służbowa k 39, opinia z wyniku przeprowadzonych oględzin kominowych k 41, notatka służbowa k 42, notatka służbowa k 44, protokół natężenia oświetlenia k 46, protokół z okresowej kontroli przewodów kominowych k 47, zeznania świadka K. D.k 76-76v, częściowo dowód z zeznań powoda k. 97-97v).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie wskazanych wyżej dokumentów, zeznań świadka oraz częściowo na podstawie dowodu z zeznań powoda. Dowody z dokumentów Sąd obdarzył wiarą. Nie wzbudziły one wątpliwości Sądu, powód także skutecznie ich nie zakwestionował.

Przechodząc do oceny dowodu z przesłuchania powoda stwierdzić należy, iż Sąd tylko częściowo nadał mu przymiot wiarygodności. Przedmiotowa ocena dotyczyła jedynie okoliczności przyznanej przez powoda, a mianowicie tego, że w Zakładzie Karnym w B. zachowana była norma powierzchniowa 3m² na osadzonego. W pozostałym zakresie dotyczącym nie zachowania normy powierzchniowej oraz warunków panujących w celach, zeznania powoda jawią się jako niewiarygodne. Są one całkowicie gołosłowne i wynikają zdaniem Sądu z subiektywnej oceny powoda. Nadto, są sprzeczne z dowodami z dokumentów w postaci notatek służbowych, dowodu z zeznań świadka K. D., z których wynika, że zachowane były nie tylko normy powierzchniowe, ale również warunki panujące w celach odpowiadały obowiązującym przepisom prawa i gwarantowały osadzonym możliwość zaspokojenia swoich podstawowych potrzeb w zakresie spania, spożywania posiłków, korzystania z kąpielni sanitarnego, korzystania z odpowiedniej do sytuacji odzieży i środków czystości. W świetle przedstawionych dowodów i wbrew twierdzeniu powoda, nie sposób uznać, że panująca w celach temperatura była nieodpowiednia do pory roku, że wentylacja nie zapewniała należytej wymiany powietrza, że niewystarczające by dostępną ilość światła dziennego, wreszcie, że było zbyt małe natężenie światła elektrycznego. W ocenie Sądu do zeznań powoda należy podchodzić z dużą ostrożnością, ponieważ jest on zainteresowany przejawieniem sytuacji panującej w jednostkach penitencjarnych, tak aby uzasadnić żądanie zadośćuczynienia pieniężnego. Należy też zwrócić uwagę na ogólnikowość jego zeznań i brak konkretów. Starał się wprawdzie wyrywkowo opisać warunki panujące w poszczególnych celach, ale nie wskazał jak długo trwała opisana przez niego sytuacja, na czym polega krzywda z tym związana. Podkreśla wprawdzie, że podczas pobytu w wymienionych przez niego jednostkach penitencjarnych doznał stresu i zdenerwowania, ale z zeznań tych nie wynika wcale, że stres i zdenerwowanie było następstwem panujących tam warunków socjalno-bytowych, a nie samego osadzenia i izolacji. Te ostatnie niewątpliwie były już wynikiem jego przestępczego działania skutkującego orzeczeniem wobec niego kary pozbawienia wolności.

W pełni na wiarę zasługują natomiast zeznania świadka K. D.. Świadek w sposób obiektywny opisał warunki panujące w celach, w których przebywał powód w okresie pobytu w Zakładzie Karnym w D.. Zeznania świadka w pełni korespondują ze złożonymi do akt sprawy dokumentami, co czyni zeznania świadka przekonującymi.

Uzasadnienie prawne:

Powództwo nie jest zasadne i w całości podlega oddaleniu.

Z twierdzeń pozwu wynika, że M. C. (1) domagał się przeproszenia oraz zasądzenia zadośćuczynienia w związku z naruszeniem jego dóbr osobistych w postaci czci, prawa do intymności, godności, prawa do godnego odbywania kary pozbawienia wolności. Naruszeń dopatrywał się w przebywaniu w przeludnionych celach, gdzie powierzchnia przypadająca na jedną osobę wyniosła poniżej 3 m², nadto w niezapewnieniu odpowiednich warunków socjalno-bytowych.

Podstawę prawną tego żądania stanowi w pierwszej kolejności art. 417 k.c. Zgodnie z tym przepisem za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa.

Przesłankami tej odpowiedzialności są:

- powstanie szkody przy wykonywaniu władzy publicznej;
- bezprawność działania lub zaniechania;

- adekwatny (normalny) związek przyczynowy pomiędzy działaniem lub zaniechaniem a wyrządzoną szkodą.

W przedmiotowej sprawie zastosowanie znajdują także przepisy art. 23 k.c. i art. 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c. Zgodnie z treścią art. 24 § 1 i 2 kc ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny.

Z kolei z treści art. 448 kc wynika, że w razie naruszenia dobra osobistego, Sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia. Przepis art. 23 k.c., który zawiera otwarty katalog dóbr osobistych, zalicza do nich w szczególności: zdrowie, wolność, cześć, swobodę sumienia, tajemnicę korespondencji.

W niniejszej sprawie analizę merytoryczną żądania pozwu, z uwagi na podniesiony przez pozwanego zarzut przedawnienia roszczenia co do zdarzeń, które miały miejsce w okresie 3 lat poprzedzających wniesienie pozwu, tj. do 25 listopada 2009r., należało poprzedzić oceną tego zarzutu.

W tym kontekście należy wskazać, iż zgodnie z przepisem art. 442¹ § 1 k.c. roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i osobie obowiązanej do jej naprawienia. Z powyższego, biorąc pod uwagę datę wniesienia pozwu tj. 25 listopada 2012 r. – data złożenia pisma w administracji Zakładu Karnego, jednoznacznie wynika, że roszczenia dotyczące okresu przed 25 listopada 2009r. są przedawnione. Słusznie wskazuje pozwany, iż o hipotetycznej krzywdzie i osobie obowiązanej do jej naprawienia M. C. (1) wiedział w czasie przebywania w wymienionych przez siebie jednostkach penitencjarnych. W uzasadnieniu swojego wyroku z dnia 25 czerwca 2013r. (I ACa 375/13. LEX nr 1342254), Sąd Apelacyjny w Katowicach podniósł, iż twierdzenie o braku świadomości naruszenia dóbr osobistych pozostaje w sprzeczności z istotą samych dóbr osobistych. W momencie bowiem, gdy ktoś doznaje działań godzących w jego dobra osobiste, typu zdrowie, cześć, godność, np. poprzez umieszczenie w niewłaściwych warunkach, to uzmysławia sobie od razu, że jest źle traktowany, ma świadomość własnej krzywdy, negatywnych przeżyć, odczuć, nawet jeżeli w tym momencie nie wie jeszcze, czy i jakie roszczenia mu przysługują. Na termin przedawnienia roszczenia nie ma wpływu uświadomienie sobie przez osobę uprawnioną w późniejszym czasie, czy uzyskanie przez taką osobę w późniejszym czasie wiedzy, co do faktu przysługiwania określonego roszczenia. Przebywając w warunkach, które powód określił jako uwłaczające jego godności osobistej, musiał zdawać sobie sprawę z negatywnych odczuć już w chwili gdy ich doznawał. Musiał też od początku mieć świadomość kogo obciąża odpowiedzialnością za swoje negatywne odczucia.

Sąd Okręgowy w Lublinie w obecnym składzie w pełni podziela przytoczone wyżej stanowisko Sądu Apelacyjnego w Katowicach.

Nie można też w okolicznościach obecnej sprawy uznać podniesionego przez pozwanego zarzutu przedawnienia za sprzecznego zasadami współżycia społecznego (art. 5 k.c.).

Sąd Apelacyjny w Katowicach, w uzasadnieniu powołanego już wyżej wyroku podkreślił, że po nowelizacji Kodeksu cywilnego i uchyleniu § 3 art. 117 k.c., dopuszczającego możliwość nieuwzględnienia przez sąd upływu terminu przedawnienia, nieuwzględnienie tego zarzutu może mieć miejsce tylko w przypadkach wyjątkowych. Wyjątkowość ta może być związana z przyczynami dotyczącymi osoby dochodzącej roszczenia. Chodzi tu głównie o nieporadność osoby, która uchybiła terminowi do wniesienia powództwa we właściwym terminie (por. też wyrok SN z dnia 16 lutego 2006r., IV CK 380/05 Lex nr 179977). Nieporadności w żadnym razie nie można przypisać powodowi, czego dowodem może być treść i uzasadnienia składanych w niniejszej sprawie pism. Miał też możliwość dowiedzenia się o możliwości dochodzenia roszczenia skoro w jednostkach penitencjarnych przebywa od 2006r. Wiedza o możliwości

dochodzenia roszczeń z racji nienależytych warunków odbywania kary pozbawienia wolności jest powszechna wśród osób odbywających karę pozbawienia wolności czy tymczasowo aresztowanych, nie jest zatem możliwe, aby wiedzę na ten temat powód uzyskał dopiero w listopadzie 2012r., kiedy złożył pozew. Poza tym istotne jest, że z wniesieniem roszczeń obecnie już przedawnionych, powód spóźnił się ponad trzy lat.

W tym stanie rzeczy w ocenie Sądu Okręgowego brak jest podstaw do przyjęcia, że uwzględnienie podniesionego przez pozwanego zarzutu przedawnienia jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

Nie przedawnione pozostają zatem jedynie roszczenia powoda związane z pobytem w Zakładzie Karnym w C. w okresie od 25.11.2009r. do 13.08.2010r., w Zakładzie Karnym w B. w okresie od dnia 17.08.2010r. do 07.12.2010r., W Zakładzie Karnym w D. w okresie od 08.12.2010r. do 22.02.2011r., W Areszcie Śledczym w L. w okresie od 13.08.2010r. do 17.08.2010r., od 07.12.2010r. do 08.12.2010r., od 26.09.2012 do 02.10.2012r. i w Zakładzie Karnym w Z. w okresie od 19.09.2012r. do 21.09.2012r.

Rozważenia wymagała więc zasadność roszczenia powoda pod względem merytorycznym za okres jego pobytu w Zakładach Karnych i Aresztach Śledczych od 25 listopada 2009 r. do 02 października 2012r. W ocenie Sądu powód nie wykazał jednak, aby w tym okresie jego dobra osobiste zostały naruszone. Zgodnie bowiem z art. 6 k.c. ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. O ile prawdą jest, iż każde naruszenie dóbr osobistych jest bezprawne i w tym zakresie istnieje domniemanie bezprawności, o tyle nie można powiedzieć, że powód nie miał żadnych obowiązków dowodzenia faktów. Biorąc pod uwagę treść powołanych powyżej przepisów, M. C. (1) powinien był udowodnić sam akt naruszenia dóbr osobistych, istnienia krzywdy wynikającej z naruszenia przez pozwanego dobra osobistego powoda oraz związek przyczynowy między krzywdą niemajątkową a działaniem czy zaniechaniem sprawcy krzywdy niemajątkowej.

Tymczasem w niniejszej sprawie strona powodowa nie sprostowała temu obowiązkowi. M. C. (1) nie zgłosił żadnych wniosków dowodowych, które miałyby potwierdzić tą okoliczność. Swoją aktywność ograniczył do wskazania własnych twierdzeń zawartych w pozwie oraz do tych przedstawionych w trakcie przesłuchania w charakterze strony, zarzucając między innymi niezachowanie normy powierzchniowej, trudności w utrzymaniu higieny osobistej, brak intymności przy korzystaniu z kąpielni sanitarnego, brak wystarczającej ilości sprzętu kwaterunkowego, brak dostępu do światła naturalnego, nieodpowiednia temperaturę w celach mieszkalnych, a w zeznaniach dodatkowo zarzucił umieszczenie w celach z osobami należącymi do podkultury przestępczej.

Strona pozwana wykazała zaś, że warunki w jakich przebywał powód były zgodne z przepisami prawa. Cele posiadały prawidłową wentylację, oświetlenie spełniające polskie normy, dostęp świeżego powietrza, miały też odpowiednio urządzone kąpielnie sanitarne zapewniające niezbędny poziom intymności przy załatwianiu potrzeb fizjologicznych. Nie były zagrzybione, zainfekowane. W celach znajdował się sprzęt kwaterunkowy i sanitarny w ilości wymaganej przez załącznik do rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 17 października 2003r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych. (Dz. U. z 2003r., Nr 186, poz.1820) Powód otrzymywał niezbędne środki służące do utrzymania higieny osobistej oraz czystości celi. Miał prawo do jednej ciepłej kąpielni w tygodniu stosownie do § 30 ust. 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności (Dz. U. z 2003r., Nr 152, poz.1493). Twierdzenia powoda, że jedna ciepła kąpiel w tygodniu jest niewystarczająca dla zapewnienia higienicznego trybu życia, pozostają bez znaczenia, ponieważ pozwany działał zgodnie z prawem. Przepisy prawne przewidywały więcej niż raz w tygodniu ciepłą kąpiel dla skazanych zatrudnionych przy pracach brudzących albo ze względu na stan zdrowia – na zalecenie lekarza, nie nakładały na administracje jednostek penitencjarnych również obowiązku zapewnienia osadzonym ciepłej wody w celach. Powód miał również zapewnioną należytą opiekę medyczną, dostęp do bezpłatnych leków.

Podobnie nie znalazła potwierdzenie w zgromadzonym materiale dowodowym okoliczność przebywania przez powoda w celach gdzie powierzchnia przypadająca na jednego mieszkańca wynosiła poniżej 3 m². Pozwany zaprzeczył twierdzeniom powoda w tym zakresie przedstawiając stosowne dokumenty w postaci notatek służbowych i zeznań

świadka. Argumentacja pozwanego jest to tym bardziej przekonująca, że poprzednio obowiązujący art.248 § 1 kkw, pozwalał, aby w szczególnie uzasadnionych wypadkach dyrektor zakładu karnego lub aresztu śledczego umieścił osadzonych na czas określony w warunkach, w których powierzchnia w celi na jedną osobę wynosi mniej niż 3 m². Przepis ten został zakwestionowany pod kątem jego zgodności z regulacjami konstytucyjnymi przez Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z 26 maja 2008r. (SK 25/07 OTK-A 2008/4/62). Jednak odroczone decyzję o utracie jego mocy obowiązującej o 18 miesięcy od dnia ogłoszenia w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. Ogłoszenie nastąpiło w Dzienniku Ustaw RP z dnia 5 czerwca 2008r. Dz.U. Nr 96, poz. 620), utrata mocy obowiązującej tego przepisu nastąpiła więc z dniem 5 grudnia 2009r. Od tej daty wszystkie jednostki penitencjarne podejmowały i to skutecznie działania zmierzające do przeciwdziałania przeludnieniu cel mieszkalnych.

Nawet gdyby zatem w okresie od 25 listopada 2009r. do 9 grudnia 2009r. powód przebywał w celach, w których powierzchnia na jednego osadzonego wynosiła mniej niż 3 m², to nie stanowiłoby to w realiach niniejszej sprawy wystarczającej przesłanki do uwzględnienia powództwa. Jakkolwiek warunki odbywania kary pozbawienia wolności mogą w określonych sytuacjach naruszać dobra osobiste osób osadzonych, zwłaszcza prawo do odbywania kary w warunkach godziwych i gwarantujących intymność, to samo przeludnienie celi, w której osoba domagająca się ochrony dóbr osobistych przebywa, nie może stanowić samoistnej podstawy zasądzenia zadośćuczynienia z powodu naruszenia tych dóbr, tym bardziej, że nie miało charakteru długotrwałego. W cytowanej już przez pozwanego w odpowiedzi na pozew uchwale z dnia 18 października 2011 r. III CZP 25/11 Sąd Najwyższy wyraźnie wskazał, iż umieszczenie osoby pozbawionej wolności w celi o powierzchni przypadającej na osadzonego mniejszej niż 3 m² może stanowić wystarczającą przesłankę stwierdzenia naruszenia dóbr osobistych, jednakże sam taki fakt nie przesądza o zasadności zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c., którego przyznanie zależy od wielu różnych okoliczności, w tym między innymi od długotrwałości przebywania w przeludnionej celi, uciążliwości z tym związanych, poczucia krzywdy i jego stopnia oraz od pozostałych warunków odbywania kary pozbawienia wolności. Słusznie Sąd Najwyższy w przedmiotowej uchwale wskazuje, iż o ewentualnym naruszeniu godności osobistej powoda można by mówić w sytuacji, gdyby poza przeludnieniem brakowało właściwie wykonanych urządzeń sanitarnych, celi nie byłaby dobrze wentylowana, nie zapewniono by skazanym odpowiedniego miejsca do spania, nie mogliby korzystać z różnych form zaangażowań oświatowo – kulturalnych, czy też z zajęć sportowych. Tymczasem w przedmiotowej sprawie nie można stwierdzić, iż pozostałe warunki socjalno bytowe były niezgodne z przepisami prawa. Na uwadze należy mieć również fakt, iż okres przebywania w warunkach przeludnienia byłby stosunkowo niewielki, wyniósłby zaledwie 15 dni.

Mając na uwadze wskazane wyżej argumenty powództwo jako niezasadne oddalono.

Orzeczenie o kosztach procesu uzasadnia treść art. 98§ 1 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem, strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu).

W realiach niniejszej sprawy to powód jest stroną przegrywającą proces. Do niezbędnych kosztów procesu strony reprezentowanej przez adwokata lub radcę prawnego (w tym przypadku radcę Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa) zalicza się wynagrodzenie, jednak nie wyższe niż stawki opłat określone w odrębnych przepisach i wydatki jednego adwokata, koszty sądowe oraz koszty nakazanego przez sąd osobistego stawiennictwa strony (art. 98§ 3 k.p.c.). Wysokość stawki wynagrodzenia fachowego pełnomocnika określa § 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.) oraz rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu(Dz. U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.). Przy wartości przedmiotu sporu (wysokości żądania powoda), stawka wynosi 7 200 złotych.

Rozstrzygnięcie zawarte w pkt. III wyroku oparte jest na przepisie art. 113 ust. 4 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. (Dz. U. z 2005r., Nr 167, poz. 1398 ze zm.) Nieuiszczoną opłatę od pozwu, której powód nie miał obowiązku uiścić, Sąd przejął w całości na rachunek Skarbu Państwa.

Z przyczyn wyżej podanych i z uwagi na treść cytowanych przepisów prawa Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.